

ARREST VAN HET HOF (EERSTE KAMER)
VAN 17 DECEMBER 1981 ¹

René Demont
tegen Commissie van de Europese Gemeenschappen

„Ambtenaren — tuchtmaatregel”

Zaak 115/80

Samenvatting

Ambtenaren — Tuchtregeling — Tuchtprocedure zonder inschakeling van tuchtraad — Recht van belanghebbende op bijstand van verdediger van zijn keuze — Weigering van administratie verdediger inzage in het dossier inzake tuchtprocedure te geven — Schending rechten van verdediging

(Ambtenarenstatuut, artikel 87 en Bijlage IX)

Noch artikel 87, noch Bijlage IX bij het Statuut, noch beide bepalingen tezamen beschouwd laten toe onderscheid te maken in de verweermiddelen die de ambtenaar tijdens de tuchtprocedure ten dienste staan, naar gelang deze procedure al dan niet de inschakeling van de tuchtraad meebrengt of naar gelang de zwaarte van de sanctie die de ambtenaar zou kunnen worden opgelegd. Artikel 4, tweede alinea van Bijlage IX bij het Statuut kan niet aldus worden uitgelegd dat het voor de ambtenaar in alle gevallen waarin de tegen hem ingeleide tuchtprocedure niet die van Bijlage IX bij het

Statuut is, onmogelijk is zich door een verdediger te doen bijstaan.

De weigering van de Commissie, verzoekers raadsman tijdens de procedure die tot de betwiste sanctie heeft geleid, inzage in het dossier inzake de tuchtprocedure te geven, vindt derhalve noch in de letter, noch in de geest van de bepalingen van het Statuut inzake de tuchtregeling een wettelijke basis, maar vormt een inbreuk op een fundamenteel rechtsbeginsel, dat het Hof binnen de communautaire rechtsorde moet handhaven.

In zaak 115/80

RENÉ DEMONT, ambtenaar bij de Commissie van de Europese Gemeenschappen, wonende Palmboomstraat 113, Sint-Pieters-Woluwe, vertegenwoordigd door J. Putzeys en X. Leurquin, advocaten te Brussel, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij gerechtsdeurwaarder M. Nickts, 17, boulevard Royal,

verzoeker,

¹ — Procestaal: Frans.

tegen

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN, vertegenwoordigd door D. Sorasio, lid van haar juridische dienst, als gemachtigde, bijgestaan door D. Jacob, advocaat te Brussel, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij haar juridisch adviseur M. Cervino, Bâtiment Jean Monnet, Kirchberg,

verweerster,

betreffende een verzoek tot nietigverklaring van het besluit van 15 juni 1979, waarbij het tot aanstelling bevoegde gezag verzoeker heeft berispt,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Eerste kamer),

samengesteld als volgt: G. Bosco, kamerpresident, A. O'Keeffe en T. Koopmans, rechters,

advocaat-generaal: S. Rozès

griffier: J. A. Pompe, adjunct-griffier

het navolgende

ARREST

De feiten

I — De feiten en het procesverloop

De heer Demont, ambtenaar bij de Commissie van de Europese Gemeenschappen, werd met ingang van 1 augustus 1973 tewerkgesteld bij het Directoraat-generaal Buitenlandse betrekkingen, De-

legatie van de Commissie voor Latijns-Amerika, die destijds te Santiago de Chile was gevestigd.

Een nota, die de chef van verzoeker, L., op 19 juni 1978 tot de assistent van de directeur-generaal Buitenlandse betrek-

kingen richtte, had tot gevolg dat een door de Commissie samengestelde commissie van onderzoek zich naar Santiago de Chili begaf om inlichtingen in te winnen over de tegen verzoeker ingebrachte beweringen. Naar aanleiding van het rapport van deze commissie besloot het tot aanstelling bevoegde gezag op 25 september 1978 een tuchtprocedure in te leiden.

Tijdens deze procedure werd Demont op 28 september 1978, 19 januari en 3 april 1979 gehoord.

Bij besluit van 15 juni 1979 gaf het tot aanstelling bevoegde gezag Demont een berisping.

Op 10 augustus 1979 diende Demont een administratieve klacht tegen dit besluit in. Deze is uitdrukkelijk afgewezen bij brief de dato 4 februari 1980, die op 7 maart daaropvolgend ter kennis van verzoeker werd gebracht.

Bij verzoekschrift van 30 april 1980, ingeschreven ter griffie van het Hof op 2 mei 1980, heeft Demont het onderhavige beroep ingesteld.

Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

II — Conclusies van partijen

Verzoeker concludeert dat het den Hove behage:

1. het besluit van verweerster van 17 juni 1979 waarbij verzoeker werd berispt, nietig te verklaren;
2. de uitdrukkelijke afwijzing van 7 maart 1980 van verzoekers administratieve klacht nietig te verklaren;

3. verweerster in de kosten te verwijzen.

De Commissie concludeert dat het den Hove behage:

- het beroep ongegrond te verklaren;
- verzoeker in de kosten te verwijzen.

III — Middelen en argumenten van partijen

a) *Onvoldoende en tegenstrijdige motivering van het aangevochten besluit*

In het bestreden besluit worden de volgende onrechtmatige handelingen van verzoeker als vaststaand beschouwd:

1. uitbetaling van een 100 % voorschot op de kosten van zijn jaarlijkse thuisreis in 1977 en 1978 in plaats van de toegestane 90 %;
2. misbruik van procedure doordat een gefingeerde facturering is toegepast door een bedrijf van een kennis van verzoeker die de kwitanties tekende, terwijl de daarop voorkomende bedragen door de delegatie waren betaald aan een uitzendkracht met wie nooit een overeenkomst was aangegaan, zulks zonder de hoofdzetel hiervan behoorlijk in kennis te stellen, zodat de controle op de werkelijke bestemming van gemeenschapsgelden werd belemmerd;
3. onregelmatigheden betreffende het loonbedrag en de wijze van betaling daarvan aan de in 1977 en 1978 door de delegatie aangestelde werksters;

4. aanvaarding van een door advocaten verlangd honorarium, zonder na te gaan of het bedrag gerechtvaardigd was en zonder voorafgaande goedkeuring door de hoofdzetel.

ministratie ten tijde van het hem verweten feit, namelijk in 1976, door L. werd gevoerd en dat de werkelijke en onmiddellijke behoefte aan nieuw personeel die hem tot deze stap hebben gebracht in ieder geval nooit is betwist.

Verzoeker voert in de eerste plaats aan dat deze grieven feitelijk onjuist zijn en rehtens verkeerd zijn gekwalificeerd.

Ten aanzien van de *eerste grief* verklaart *verzoeker* in hoofdzaak dat hij zich in 1978 aan de limiet van 90 % heeft gehouden, dat de Commissie zowel in 1977 als in 1978 geen voorschot heeft verleend, maar een door de betrokken ambtenaren reeds uitgegeven bedrag heeft vergoed en dat de praktijk van de Commissie in strijd is met artikel 8, lid 2, in fine, van bijlage VII bij het Statuut, volgens hetwelk de reiskosten per vliegtuig worden vergoed na overlegging van de plaatsbewijzen.

De *Commissie* betoogt dat uit de stukken blijkt dat *verzoeker* zich in 1977 en 1978 een voorschot van 100 % heeft gegund op de kosten van jaarlijkse thuisreis, en dat het wel degelijk om voorschotten en niet om vergoedingen ging. Zij voegt eraan toe dat de kosten van de jaarlijkse thuisreis van ambtenaren wier plaats van herkomst en/of standplaats buiten Europa ligt, worden vergoed na overlegging van „bewijsstukken” en niet van plaatsbewijzen alleen. Onder „bewijsstukken” moeten volgens de Commissie niet de gekochte, maar de gebruikte plaatsbewijzen worden verstaan ten bewijze dat de reis daadwerkelijk heeft plaatsgehad.

De *Commissie* repliceert in de eerste plaats dat *verzoeker* in feite steeds de functie van administrateur geldmiddelen te Santiago heeft uitgeoefend, zoals blijkt uit een besluit van de directeur-generaal Begroting van 12 augustus 1977 waarbij hij met terugwerkende kracht tot 1 december 1973 werd benoemd tot administrateur geldmiddelen. Voorts is de behoefte aan een uitzendkracht in Santiago nooit door de administratie erkend, hetgeen blijkt uit het feit dat de aanstelling van een uitzendkracht door haar is afgewezen. *Verzoeker* kon slechts onder deze weigering uitkomen door voor dit doel gelden te gebruiken die hij had verkregen op grond van een voorstel tot het doen van uitgaven ter zake van — in feite achterwege gebleven — verpakingskosten.

Zelfs als *verzoekers* stelling kon worden aanvaard, blijft de door hem gevolgde procedure onregelmatig omdat hij de uitzendkracht betaalde en niet het uitzendbureau, hetgeen logisch ware geweest, aangezien er bij het inschakelen van een uitzendbureau geen enkele rechtsband bestaat tussen de uitzendkracht en de gene die van zijn diensten gebruik maakt. De *Commissie* concludeert derhalve dat *verzoeker* een gefingeerde facturering heeft toegepast, de administratie heeft misleid en de controle op de daadwerkelijke bestemming van gemeenschapsgelden heeft belet.

Ten aanzien van de *tweede grief*, wijst *verzoeker* erop dat de geldmiddelenad-

Ten aanzien van de *derde grief* verklaart *verzoeker* dat hij de werksters in het

kantoor te Santiago regelmatig contant heeft betaald en dat het feit dat hij daarna met de door deze vrouwen spon-
taan aan hem toevertrouwde gelden een vrijwillige spaarregeling heeft opgezet die uitsluitend hun belang diende, niet als onregelmatig kan worden gekwalificeerd. Voorts stelt hij dat de Commissie hem thans evenmin kan verwijten dat het salaris van deze vrouwen sinds 1977 beduidend hoger lag dan in Santiago voor dezelfde werkzaamheden gebruikelijk was, aangezien deze grief niet in de tuchtprocedure, noch in het betwiste besluit is aangevoerd.

De *Commissie* werpt tegen dat verzoeker blijkens het rapport van de commissie van onderzoek „erkent dat hij hen (de werksters) slechts de helft van het salaris uitbetaalt en het restant pas na enkele maanden”. Dit wordt ook bevestigd door de verklaringen van de werksters.

Wat betreft de grief omtrent het loonbedrag van de werksters, herinnert de Commissie eraan dat deze niet nieuw is, aangezien in het besluit van 15 juni 1979 wordt gesproken over de onregelmatigheden inzake „het loonbedrag van de werksters”.

Volgens de Commissie stond het niet aan verzoeker om eigener beweging de betaling van een deel van het salaris van bepaalde personeelsleden uit te stellen, en daarbij kwitanties op te laten maken die niet met de werkelijkheid strookten, noch om aan deze personeelsleden een aanzienlijk hoger salaris toe te kennen dan in Santiago gebruikelijk was. Door zo te handelen zonder daarvan de centrale administratie in kennis te stellen, heeft verzoeker een behoorlijke controle op de bestemming van gemeenschapsgelden onmogelijk gemaakt en het beginsel

van behoorlijk beheer van openbare financiën geschonden.

Ten aanzien van de *vierde grief* voert *verzoeker* aan dat hij nooit heeft ingestemd met het door het advocatenkantoor *Mundòz Rios & Cia* te Santiago verlangde honorarium voor de verrichtingen ten behoeve van een door de politie aangehouden ambtenaar van de delegatie; hij had de declaratie alleen geregistreerd en vervolgens alle correspondentie over dit onderwerp naar de hoofdzetel in Brussel gezonden, waarvan hij nooit meer iets heeft vernomen. Hij had deze declaratie gewoonweg niet kunnen aanvaarden, aangezien het besluit tot betaling door de centrale administratie wordt genomen, die nog steeds niet tot betaling is overgegaan.

De *Commissie* repliceert dat uit de declaraties alsmede uit twee, in het dossier opgenomen brieven van de advocaten aan verzoeker onomstotelijk blijkt, dat zij de hoogte van het honorarium met verzoeker zijn overeengekomen.

Verzoeker verklaart voorts dat het betwiste besluit op tegenstrijdige gronden berust. Enerzijds behelst het de vernoemde grieven, doch anderzijds wordt erkend dat verzoeker door de overige hem toevertrouwde taken te weinig tijd had om zich behoorlijk aan de geldmiddelenadministratie te kunnen wijden, dat in Santiago bijzondere omstandigheden heersten vanwege de politieke en sociale situatie en door de afstand tot de centrale administratie, en tenslotte dat verzoeker geen persoonlijk voordeel heeft getrokken uit zijn onregelmatige handelwijze.

Deze omstandigheden, die door de Commissie zijn aanvaard en uitdrukke-

lijk zijn erkend, zijn zo uitzonderlijk dat zij volgens verzoeker zijn aansprakelijkheid opheffen.

De *Commissie* is daarentegen van mening dat de genoemde omstandigheden weliswaar als verzachtende omstandigheden kunnen worden aangemerkt — hetgeen in feite ook is geschied — doch dat daardoor verzoekers fouten niet kunnen worden uitgewist. Zij merkt op dat verzoeker nooit heeft gevraagd, van zijn taak als administrateur geldmiddelen te worden ontheven, dat de bijzondere situatie in Chili geen rechtstreeks verband houdt met de door verzoeker gepleegde onregelmatigheden in het administratief beheer van de hem toevertrouwde fondsen, en dat het feit dat verzoeker geen persoonlijk voordeel heeft genoten geenszins uitsluit dat het goede administratieve beheer van de Europese Gemeenschappen door deze onregelmatigheden is geschaad.

b) Schending van de bijstandsverplichting van artikel 24 Ambtenarenstatuut, van het beginsel van behoorlijk bestuur en van het gerechtvaardigd vertrouwen

In het tweede middel stelt *verzoeker* dat de *Commissie* geen onderzoek heeft ingesteld naar de heftige briefwisseling die hij met L. kort voor diens beschuldiging had gevoerd en daardoor geen rekening heeft gehouden met een wezenlijk aspect van de context waarin de aantijging die aan de oorsprong van de tuchtmaatregel staat, heeft plaatsgevonden. Zij heeft derhalve in strijd gehandeld met de krachtens artikel 24 van het Statuut op haar rustende verplichting, haar ambtenaren bij te staan, alsmede met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur en het gerechtvaardigd vertrouwen van de ambtenaar in zijn instelling.

Indien de *Commissie* haar bijstandsverplichting was nagekomen en het onderzoek alsmede de tuchtprocedure had uitgebreid tot de aan de aantijging voorafgegane gebeurtenissen, had het lasterlijk karakter van die aantijging haar niet kunnen ontgaan.

Voorts verklaart hij dat de administratie volgens het in 's Hof's rechtspraak erkende algemene beginsel van behoorlijk bestuur, alle elementen in aanmerking dient te nemen die haar besluitvorming kunnen beïnvloeden. In het onderhavige geval heeft de *Commissie* geen rekening gehouden met twee essentiële elementen, te weten:

- het feit dat de aantijging klaarblijkelijk voortvloeide uit een meningsverschil tussen twee ambtenaren;
- het feit dat de aantijging, ook naar het oordeel van de tuchtraad, bol stond van de laster.

Tenslotte voert verzoeker aan dat de *Commissie* ingevolge het beginsel van het gerechtvaardigd vertrouwen — dat volgens het Hof deel uitmaakt van de communautaire rechtsorde — volledigheid had moeten betrachten en een neutrale houding innemen ten opzichte van alle in aanmerking te nemen elementen, en alle stukken had moeten onderzoeken die verzoeker te zijner verdediging heeft geproduceerd.

De *Commissie* wijst er allereerst op dat het beroep op het beginsel van het „gerechtvaardigd vertrouwen” in casu niet terzake doet. Dit beginsel is immers door het Hof erkend in het kader van beroepen ex artikel 215 EEG-Verdrag; derhalve dient nader te worden aangeduid, welke strekking dit beginsel in ambtenarengeschillen zou kunnen hebben. De door verzoeker aan dit beginsel gegeven inhoud verschilt echter nauwelijks van

die van het beginsel van behoorlijk bestuur en van de bijstandsverplichting.

c) *Schending van de rechten van de verdediging*

Voor de goede orde wijst zij erop dat in het bestreden besluit uitdrukkelijk wordt verwezen naar de door verzoeker verstrekte nota's en documenten, en dat hieruit dus moet worden afgeleid dat deze stukken in aanmerking zijn genomen. De Commissie is daarentegen niet verplicht in haar besluiten een standpunt in te nemen ten aanzien van alle argumenten die personen die in een bij haar dienende procedure — met name een tuchtprocedure — zijn gewikkeld, te hunner verdediging aanvoeren.

Wat de bijstandsverplichting en het beginsel van behoorlijk bestuur betreft, voert de Commissie aan dat de berisping van verzoeker in feite helemaal niet op de brief met beschuldigingen van L. is gebaseerd, maar op het rapport van de naar Santiago gezonden commissie van onderzoek, op de verhoren van verzoeker en van een aantal getuigen alsmede op talrijke door hen en met name door verzoeker overgelegde stukken.

De aan verzoeker opgelegde berisping vormt het sluitstuk van een uiterst zorgvuldige tuchtprocedure, waarin zeker geen aandacht behoefde te worden geschonken aan een banaal incident tussen L. en verzoeker, dat geen enkel verband hield met de aan laatstgenoemde verweten gedragingen.

Door naar vorengenoemde elementen te verwijzen, heeft de Commissie trouwens een aantal niet bewezen feiten buiten beschouwing gelaten en zich dus van haar verplichting tot bijstand en tot behoorlijk bestuur gekweten.

Het derde middel van verzoeker behelst schending van artikel 26 van het Statuut, van de rechten van de verdediging en van de algemene beginselen van het Statuut inzake het tuchtrecht. Het valt uiteen in vier punten:

- de termijn van drie dagen tussen de mededeling van de grieven en zijn eerste verhoor was veel te kort om zijn verdediging voor te bereiden;
- de Commissie heeft verzoeker en zijn raadsman geweigerd inzage te verlenen van het dossier inzake de tuchtprocedure;
- verzoeker heeft geen kennis kunnen nemen van de door een aantal ambtenaren tijdens de tuchtprocedure afgelegde verklaringen;
- een nota van de als rapporteur aangewezen ambtenaar is niet in het dossier opgenomen.

Ten aanzien van het *eerste punt* wijst verzoeker erop dat de Commissie niet ontkent dat zij hem pas op 25 september 1978 ervan in kennis stelde dat een tuchtprocedure tegen hem was ingeleid en dat zijn eerste verhoor in dat kader was bepaald op 28 september 1978. Hij beklemtoont dat het Statuut de noodzaak erkent om personen tegen wie een tuchtprocedure is ingeleid een redelijke termijn voor de voorbereiding van hun verdediging te gunnen. Gezien het grote gewicht van het eerste verhoor dat gewoonlijk het gehele verdere verloop van een tuchtprocedure bepaalt, is hij van mening dat de termijn van drie dagen die hem in casu is verleend, duidelijk onvol-

doende was en dat zijn recht op verweer daardoor ernstig is geschaad.

De *Commissie* betoogt dat verzoeker drie maal is gehoord, namelijk op 28 september 1978, op 19 januari en 3 april 1979, dat hij kon verzoeken verscheidene getuigen te horen, en dat hij talrijke toelichtingen voorzien van zeer vele bijlagen bij het dossier heeft gevoegd. Los van de termijn die hij vóór het eerste verhoor had, heeft hij dus gedurende het gehele verloop van de negen maanden durende procedure zijn recht op verweer volledig kunnen uitoefenen.

Ten aanzien van het *tweede punt* verklaart *verzoeker* dat de rechten van de verdediging in casu eveneens zijn geschonden door de weigering van de *Commissie* verzoeker en zijn raadsman inzage te verlenen van het dossier inzake de tuchtprocedure. Deze weigering is tevens in strijd met artikel 26 van het Statuut, volgens hetwelk de ambtenaar te allen tijde de mogelijkheid heeft zijn persoonsdossier in te zien, waarvan het dossier inzake de tuchtprocedure een integrerend deel vormt.

De houding van de *Commissie* is volgens verzoeker tegenstrijdig en dubbelzinnig.

Zij kan immers niet erkennen dat de rechten van de verdediging altijd moeten worden geëerbiedigd en tegelijkertijd beweren dat zij zich ingevolge een statutaire bepaling (in casu artikel 87) aan deze verplichting mag onttrekken.

Indien de *Commissie* erkent, zoals zij doet, dat de tegen een ambtenaar aangevoerde grieven en de stukken waarop deze berusten ter kennis van belanghebbende moeten worden gebracht, valt moeilijk in te zien waarom zij hem dan geen inzage verleent van het dossier in-

zake de tuchtprocedure dat niets anders bevat dan diezelfde grieven en stukken.

De *Commissie* wijst er eerst op dat verzoeker overeenkomstig artikel 26, zesde alinea, van het Statuut te allen tijde de mogelijkheid had om zijn persoonsdossier in te zien (waarvan het dossier inzake de tuchtprocedure deel uitmaakte, hoewel het wegens het groot aantal stukken in andere ordners was opgeborgen). Dat hij dit dossier heeft kunnen raadplegen voordat de tuchtprocedure werd afgesloten, komt eenvoudig doordat hij niet eerder daarom heeft gevraagd.

Wat betreft de weigering, verzoekers raadsman inzage in het dossier te verlenen, voert de *Commissie* aan dat de positie van de raadsman en die van de betrokken ambtenaar niet dezelfde is. Artikel 87 van het Statuut rept niet van bijstand van een verdediger wanneer de tuchtprocedure slechts op een schriftelijke waarschuwing of een berisping kan uitlopen. De rechten van de verdediging worden in acht genomen wanneer de betrokken ambtenaar zelf inzage heeft in het dossier inzake de tuchtprocedure.

Zij voegt eraan toe dat verzoekers raadsman pas bij brief van 2 april 1979, ingekomen bij de bevoegde instanties op 6 april 1979, heeft verzocht het dossier te mogen inzien. Op dat tijdstip waren de met de tuchtprocedure verband houdende werkzaamheden in feite afgerond, daar het laatste verhoor van verzoeker op 3 april 1979 had plaatsgevonden. Onder deze omstandigheden kan het feit dat de raadsman niet is opgetreden niet worden beschouwd als een schending van de rechten van de verdediging.

Wat het *derde punt* betreft, betoogt *verzoeker* dat de rechten van de verdediging zijn geschonden doordat de *Commissie* hem niet vóór de afsluiting van de tuchtprocedure de inhoud van bepaalde getui-

genverklaringen heeft medegedeeld, die bepalend zijn geweest voor de opgelegde sanctie en uitdrukkelijk in het bestreden besluit zijn vermeld.

Elk besluit van de administratie dat is genomen in strijd met het grondbeginsel dat een bezwarend besluit niet mag berusten op stukken waarvan partijen geen kennis hebben kunnen nemen, is volgens 's Hofs rechtspraak absoluut nietig.

Verzoeker betwist het argument van de Commissie dat hij niet is benadeeld doordat de bedoelde stukken hem niet ter kennis zijn gebracht. Hij betoogt dat niemand weet hoe het besluit van de administratie had geluid als verzoeker zijn commentaar had kunnen geven op de geheim gebleven verhoren. In casu is een beginsel van openbare orde dan wel een wezenlijk vormvoorschrift geschonden, hetgeen noodzakelijkerwijs de absolute nietigheid van het besluit meebrengt.

De *Commissie* verklaart dat een deel van de in het besluit genoemde verslagen van de getuigenverklaringen voor de afsluiting van de tuchtprocedure ter kennis van verzoeker is gebracht, en betoogt dat verzoeker niet is benadeeld door het feit dat de andere verslagen niet zijn meege-deeld.

Uit de vaste rechtspraak van het Hof vloeit volgens de Commissie voort, dat de nietigheid van een procedure in de loop waarvan bepaalde stukken niet ter kennis van de betrokken partij zijn gebracht, afhangt van het bewijs dat deze stukken een beslissende rol hebben gespeeld in het besluitvormingsproces. Verzoeker heeft echter niet het geringste bewijs geleverd of zelfs pogen te leveren dat hij enig nadeel heeft geleden door

het uitblijven van de kennisgeving van de bedoelde processenverbaal.

Dat hij geen enkel nadeel heeft geleden blijkt uit het feit dat hij in zijn klacht van 10 augustus 1979 — derhalve nadat hij kennis had kunnen nemen van het gehele dossier — geen bijzondere grieven ten aanzien van deze verklaringen heeft aangevoerd.

Uit lezing van de betrokken getuigenverklaringen blijkt overigens dat zij geen nieuwe elementen hebben toegevoegd aan de uiteindelijk door de tuchtrechterlijke instantie in aanmerking genomen feiten.

Ten aanzien van het *vierde punt* betoogt *verzoeker* dat een voor hem gunstig luidende nota van 7 mei 1979 van de heer Lannoy, die met de leiding van het onderzoek was belast, aan de heer Hay zich niet in het dossier inzake de tuchtprocedure bevindt.

De *Commissie* wijst erop dat deze nota zich wel degelijk in het dossier bevindt.

IV — Mondelinge behandeling

Ter terechtzitting van 17 september 1981 zijn mondelinge opmerkingen gemaakt door verzoeker, vertegenwoordigd door X. Leurquin, advocaat te Brussel, en de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door D. Sorasio, lid van haar juridische dienst, als gemachtigde bijgestaan door D. Jacob, advocaat te Brussel.

De advocaat-generaal heeft ter terechtzitting van 15 oktober 1981 conclusie genomen.

In rechte

- 1 Bij verzoekschrift, ingekomen ter griffie van het Hof op 2 mei 1980, heeft verzoeker, ambtenaar bij de Commissie van de Europese Gemeenschappen, beroep ingesteld tot nietigverklaring van het besluit van de Commissie van 15 juni 1979 waarbij hij werd berispt krachtens de artikelen 86, lid 2, sub b en 87, eerste alinea, van het Ambtenarenstatuut (hierna: het Statuut) alsmede van de afwijzing door de Commissie op 7 maart 1980 van de tegen deze sanctie ingediende klacht.
- 2 Tot staving van zijn beroep voert verzoeker aan dat het genoemde besluit niet alleen feitelijk, maar ook rechtens ongegrond is. Hij betoogt met name dat de Commissie in casu de krachtens artikel 24 van het Statuut op haar rustende verplichting tot bijstand van de ambtenaar niet is nagekomen, dat het aangevochten besluit tegenstrijdig is gemotiveerd, waardoor artikel 25 van het Statuut is geschonden, en tenslotte dat het algemene beginsel van de eerbiediging van de rechten van de verdediging is geschonden.
- 3 Het laatste middel dient het eerst te worden onderzocht. Tot staving van dit middel voert verzoeker primair aan dat de in casu door het tot aanstelling bevoegde gezag gevolgde procedure ter oplegging van een tuchtmaatregel in het licht van bovengenoemd beginsel onregelmatig is, omdat hij onvoldoende tijd had om zijn verdediging voor te bereiden. Hij zet uiteen dat het tot aanstelling bevoegde gezag hem reeds op 28 september 1978 heeft gehoord, dat wil zeggen slechts drie dagen nadat het — op 25 september 1978 — had besloten, een tuchtprocedure als bedoeld in artikel 87 van het Statuut tegen hem in te leiden.
- 4 Uit de omstandigheden waaronder deze procedure is verlopen, welke uit het dossier naar voren komen en door verzoeker zelf niet zijn betwist, volgt evenwel dat deze grief niet kan slagen.
- 5 Het staat immers vast dat het verhoor van 28 september 1978, op 19 januari en 13 april 1979 nog door twee andere is gevolgd, waarbij verzoeker niet alleen opnieuw werd gehoord maar bovendien zijnerzijds toelichtingen kon geven en door hemzelf opgeroepen getuigen kon doen horen. Ondanks de

korte termijn vóór het eerste verhoor, is verzoeker dus in de gelegenheid gesteld om, voordat het bestreden besluit werd genomen, zijn verdediging voor te bereiden onder omstandigheden die voldoen aan de eisen van vernoemd beginsel.

- 6 Verzoeker betoogt voorts dat de Commissie in casu de rechten van de verdediging heeft geschonden doordat zij met name zijn raadsman inzage in het dossier inzake de tuchtprocedure heeft geweigerd.
- 7 De Commissie betwist dit feit niet, maar voert aan dat uit artikel 87, tweede alinea, juncto bijlage IX van het Statuut volgt dat het Statuut slechts in de bijstand van een verdediger voorziet ingeval de ambtenaar voor de tuchtraad moet verschijnen of wanneer de op te leggen sanctie zwaarder is dan een schriftelijke waarschuwing of een berisping. In de overige gevallen, zoals het onderhavige, zijn de rechten van de verdediging van de betrokkene wat het Statuut betreft geëerbiedigd, aldus de Commissie, wanneer de ambtenaar zelf het dossier inzake de tuchtprocedure heeft kunnen inzien.
- 8 Dit betoog miskent de letter en de geest van de bepalingen van het Statuut inzake de tuchtprocedure.
- 9 Noch artikel 87, noch bijlage IX bij het Statuut, noch beide bepalingen tezamen beschouwd laten toe onderscheid te maken in de verweermiddelen die de ambtenaar tijdens de tuchtprocedure ten dienste staan, naar gelang deze procedure al dan niet de inschakeling van de tuchtraad meebrengt of naar gelang de zwaarte van de sanctie die de ambtenaar zou kunnen worden opgelegd.
- 10 Artikel 4, tweede alinea van bijlage IX bij het Statuut, waarin is bepaald dat de ambtenaar „de tuchtraad zijn schriftelijke of mondelinge opmerkingen kan voorleggen, getuigen oproepen en zich door een verdediger van zijn keuze doen bijstaan”, kan niet aldus worden uitgelegd dat het voor de ambtenaar in alle gevallen waarin de tegen hem ingeleide tuchtprocedure niet die van bijlage IX bij het Statuut is, onmogelijk is zich door een verdediger te doen bijstaan. Een dergelijke uitlegging, die volgens de bewoordingen van genoemde bepaling ook zou gelden voor het recht schriftelijke of monde-

linge opmerkingen te maken en voor het recht getuigen op te roepen, zou tot het onaanvaardbaar resultaat leiden dat de ambtenaar in andere tuchtprocedures dan de in bijlage IX van het Statuut bedoelde, niet zou beschikken over de wezenlijke bevoegdheden die het recht op verweer inhoudt en dat hem het genot van dit recht praktisch zou worden ontzegd.

- 11 Genoemde bepaling, die deel uitmaakt van het specifieke kader van bijlage IX bij het Statuut, ziet uitsluitend op de in deze bijlage geregelde materie en komt voort uit de fundamentele eis dat eerbiediging van de rechten van de verdediging, waaronder het recht van betrokkene zich door een raadsman te doen bijstaan, te meer geboden is nu de kans bestaat dat de tegen hem ingeleide repressieve procedure uitloopt op bijzonder zware sancties.
- 12 Om deze redenen moet worden vastgesteld dat de weigering van de Commissie, verzoekers raadsman tijdens de procedure die tot de betwiste sanctie heeft geleid inzake in het dossier inzake de tuchtprocedure te geven, geen wettelijke basis vindt, in de letter, noch in de geest van de bepalingen van het Statuut inzake de tuchtregeling maar een inbreuk vormt op een fundamenteel rechtsbeginsel, dat het Hof binnen de communautaire rechtsorde moet handhaven.
- 13 Daar een dergelijke weigering afbreuk doet aan de regelmatigheid van de in casu door de Commissie gevolgde tuchtprocedure, dient het tot slot van deze procedure genomen besluit om verzoeker te berispen dan ook te worden nietig verklaard zonder dat de overige in het verzoekschrift aangevoerde middelen behoeven te worden onderzocht.

Kosten

- 14 Ingevolge artikel 69, paragraaf 2, van het Reglement voor de procesvoering moet de in het ongelijk gestelde partij in de kosten worden verwezen.
- 15 Aangezien verweerster in het ongelijk is gesteld, dient zij in de kosten te worden verwezen.

HET HOF VAN JUSTITIE (Eerste kamer),

rechtdoende:

1. Verklaart nietig het besluit van de Commissie van 15 juni 1979 waarbij verzoeker is berispt.
2. Verwijst verweerster in de kosten van het geding.

Bosco

O'Keeffe

Koopmans

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 17 december 1981.

De griffier

A. Van Houtte

De president van de Eerste kamer

G. Bosco

CONCLUSIE VAN DE ADVOCaat-GENERAAL S. ROZÈS

(zie zaak 791/79, blz. 3119)